

Vaksdal kommune

Handlingsprogram og økonomiplan 2019 - 2022



Innhold

Rådmanns framlegg til handlingsprogram og økonomiplan 2019 - 2022	3
Rammevilkår	4
Folketalsutvikling og demografi	4
Økonomiske rammevilkår	6
Styringssystem.....	8
Overordna planar	10
Kommuneplan – Samfunnsdel 2017 -2028	10
Kommunedelplanar.....	11
Planoversikt	13
Økonomiplan	14
Mål.....	15
Drift.....	15
Investeringar.....	21
Lån, renter og avdrag	23
Fond.....	24
Handlingsprogram i planperioden.....	25
Gjennomgåande fokusområde.....	25
Tenestene	28
Organisasjon.....	33
Vedlegg.....	36

Framlegg til handlingsprogram og økonomiplan 2019 - 2022

Kommuneplan med delplaner er grunnlaget for handlingsprogrammet for dei neste fire åra. Økonomidelen bygger på gjeldande økonomiplan oppdatert med endringar i rammevilkår, lovverk eller kommunale vedtak.

Gjennom handlingsprogrammet viktige mål for samfunnet realiserast innafor dei rammene kommunen rår over. Kommunen har tatt strategiske vegval og møter utfordringane med innovasjon og nyskaping. Dette er i samsvar med eit av hovudmåla i den nye kommuneplanen «Vaksdal kommune er proaktiv, og vil vere robust til å handtere dei endringane ein møter». Kommunestyret har vedtatt framtidsretta mål og strategiar for dei neste ti åra. Dette vert fylgt opp i delmål og tiltak i komande planperiode og vidare i seinare rulleringar. Samhald, nyskapande og open er verdiane vi skal bygge framtida på.

Deltaking og mestring er viktig for livskvalitet og helse. Kommunen skal bidra til god folkehelse gjennom utvikling og tilrettelegging av samfunnet slik at den enkelte kan ta gode val. Gjennom tidleg innsats, trivsel og mestring i barnehage og skule, og tilrettelegging for aktivitet og deltaking i samfunnet skal me bidra til å fremje mestring og god helse.

Oppvekst og helse og omsorg driv omfattande kompetanse-, innovasjon og utviklingsarbeid innafor fleire områder. Utviklingsprogramma er både i eigen regi, gjennom samarbeid med andre kommunar og med ulike FoU miljø. I eit stadig meir digitalisert samfunn er forventningane til kommunane å halde tritt med utviklinga elles også på dette området. Vaksdal har tatt store steg dei siste åra og har fått på plass mange nye løysingar. Utviklingsarbeid og digitalisering må prioriterast høgt også i åra som kjem.

Effektiv og målretta ressursbruk vert stadig viktigare for å løyse oppgåvene. Å prioritere dei viktige tinga, bruke teknologien, tenke smart og nyskapande er stikkorda for ei berekraftig samfunnsutvikling som sikrar livskvalitet og livsgrunnlag i dag og i framtida.

Større utfordringar ligg framfor oss i planperioden og utover. Reduserte inntekter og svært høge investeringar vil svekke handlingsrommet og krevje raskare og større omstillingar. Investeriane i skulebygg er eit stort løft for ein kommune på vår størrelse og rådmann er uroa for ei monaleg stor auke i lånegjelda utan at investeringa skal redusere driftskostnader i særleg grad. Konsekvensane for opplæringstilbodet og andre tenester kan på sikt bli negative.

Endrings- og utviklingsarbeidet må styrkast for å sikre kompetanse, kvalitet og kostnadseffektiv drift. Planlegging og tilrettelegging for auka busetnad i «stasjonsbyane» vert sentralt for å skape vekst fram mot 2030. Nasjonalt har folkeveksten avtatt og prognosane er svakare vekst framover.

Utfordringane vil krevje samarbeid på alle nivå i administrasjonen, og det vil krevje eit godt samarbeid mellom politisk nivå og administrasjonen. God kommunikasjon, informasjon og dialog vil vere viktig både i eigen organisasjon og i høve innbyggjarane.

Rammevilkår

Folketalsutvikling og demografi

For landet samla har folketalsveksten avtatt i 2017. Redusert innvandring, auka utvandring og færre fødsler er årsaken til dette.

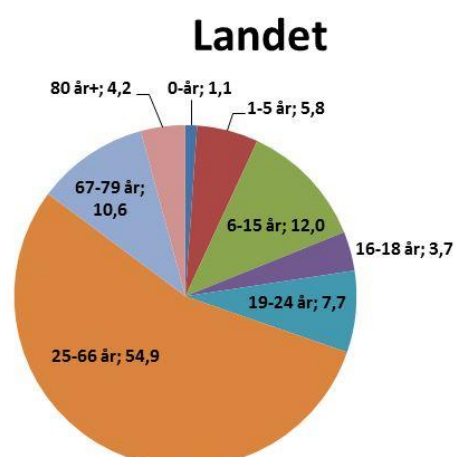
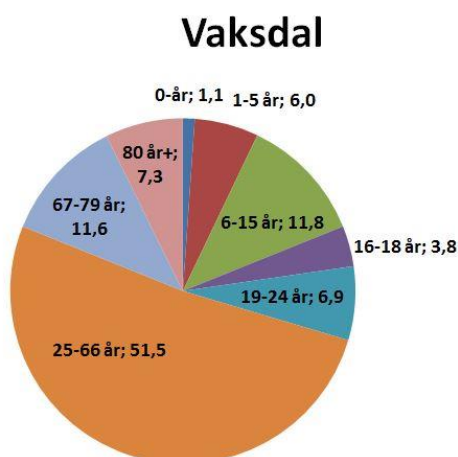
År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pr 01.01 i året	4106	4110	4107	4153	4138	4132	4140	4096	4125	4123	4127
Endring frå året før	12	4	-3	46	-15	-6	8	-44	29	-2	4
Endring i %	0,30 %	0,10 %	-0,10 %	1,10 %	-0,40 %	-0,10 %	0,20 %	-1,10 %	0,70 %	-0,05 %	0,10 %

Siste 10 år har det vore liten endring i det totale folketalet i kommunen og fordelinga mellom kvinner og menn er tilnærma lik i pr. 01.01.2018. Folketalet i landet har auka i same periode. Sidan 2009 har kommunen busett flyktningar etter nasjonalt introduksjonsprogram. Innvandring har bidratt til å halde folketalet oppe i perioden.

Samanliknar ein folketalet frå år 2000 og fram til i dag finn ein at det har vore ei demografisk endring. Reduksjonane i folketal har kome innfor dei aldersgruppene som kommunen yter mest tenester til – barnehage, skule og eldreomsorg.

Aldersgruppe	År 2000		År 2018		Endring	
	Folketal	Fordeling	Folketal	Fordeling	Folketal	Endring i %
0-5 år	305	7,3 %	292	7,1 %	-13	-4,3 %
6-15 år	550	13,1 %	488	11,8 %	-62	-11,3 %
16-19 år	217	5,2 %	204	4,9 %	-13	-6,0 %
20-66 år	2234	53,3 %	2360	57,2 %	126	5,6 %
67 år eller eldre	886	21,1 %	783	19,0 %	-103	-11,6 %
Sum	4192		4127			

Status folketal samanlikna med landet elles viser at Vaksdal skil seg ut ved at det er færre i alderen 25-66 år og fleire i alderen 80 år og over.



Framskrivingar

Vi har oppdaterte framskrivingar utarbeida av Hordaland fylkeskommune/SINTEF i 2018. Folkeveksten nasjonalt har avtatt og i rapporten *Fylkesprognosar Hordaland 2018 – 2045: Befolkning* utgitt i april 2018 er det berekna lågare folketalsutvikling i perioden i fylket.

«For eit par år sidan var prognosane for befolkningsveksten i fylket mykje meir optimistiske. Dei nye tala frå Hordaland fylkeskommune viser at vi no er tilbake til ein meir normal situasjon med moderat vekst».

Dei peikar på tre årsaker:

- Innvandringa går kraftig ned
- Rekordlåge fødselsratar
- Eldre befolkning

I 2017 utgjorde nettoflyttinga til fylket godt under 0,1 % av folketallet. Framover er den venta å ligge på omlag 0,2 % årleg, men med ein langsam nedgang fram mot 2044. Dette er langt svakare vekst enn tdlegare venta. Fødselsoverskotet var i 2017 berre 0,4 % og det er venta å gå sakte nedover mot 0,1% og i 2040. Dette heng saman med aldersfordelinga i befolkninga. På det meste utgjorde innvandring rundt eitt prosentpoeng av folkeveksten som del av folketallet.

Det er venta sterkast folketalsvekst i kommunane Os, Fjell, Askøy og Meland og størst nedgang i kommunane Odda og Ullensvang. Prognosen for Vaksdal er svak negativ folkevekst -0,4% i perioden 2018 -2045, noko som vil gje om lag ei slik utvikling. I planperioden utgjer det om lag 50 personar.

Fylkesprognosar Hordaland: Vaksdal

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2045
4127	4115	4103	4091	4079	4067	4055	4044	4033	4022	4011	4000	3990	3721

SSB si framskriving frå 2016 bygger på ein større nasjonal vekst enn det vi ser i dag.

Prognose pr 2016 (SSB)	Økonomiplanperiode					Lav vekst		Høg vekst	
	2018	2019	2020	2021	2022	2030	2040	2030	2040
0 år	43	43	43	43	43	41	37	58	57
1-5 år	229	235	240	237	226	222	207	310	304
6-15 år	485	484	485	497	503	483	460	615	653
16-19 år	208	193	190	165	172	172	185	179	258
20-66 år	2389	2401	2372	2391	2370	2331	2270	2456	2552
67-79 år	484	485	521	531	551	622	611	646	655
80-89 år	224	225	217	209	209	242	314	268	373
90 år +	81	77	77	73	71	57	66	83	117
Samla	4143	4143	4145	4146	4145	4170	4150	4615	4969

Denne framskrivinga ligg til grunn for gjeldande økonomiplan. Basert på nyare utvikling er det venta lavare vekst nasjonalt og for kommunane dei komande åra. Oppdaterte framskrivingar basert på svakare nasjonal vekst er venta i juni 2018.

Oppdaterte berekningar frå Fylkesprognosar.no er lagt til grunn i komande planperiode. Med bygging av ny veg og bane er det venta folkevekst fram mot 2030 og 2040, dette må bereknast nærare i seinare økonomiplanar.

Økonomiske rammevilkår

Kommunen har hatt synkende inntekter dei siste åra, både frie inntekter frå staten og kommunen sine egne inntekter knytt til vasskraft og finansforvaltning er redusert. Tidlegare har kommunen hatt betydelege inntekter knytt til sal av konsesjonskraft og eigedomsskatt for kraftverk. Desse inntektene saman med avkastning aksjar og obligasjonar og «positivt premiavvik» vart brukt til å finansiere årleg drift.

Dei seinare åra har kommunen effektivisert og tilpassa drifta til lågare inntekter. Kommunen har lukkast med å gjere drifta mindre avhengig av ekstraordinære inntekter i drifta. Den er ikkje budsjetttert med avkastning på aksjar og eventuell framtidig overskot frå sal av konsesjonskraft skal føre til redusert låneopptak og auka avsetjing til fond.

Det er fleire forhold som påverkar inntektene til kommunen:

- Folketalsutviklinga – låg vekst eller svak nedgang i folketalet
- Utviklinga innan vasskraft – reduserte inntekter frå konsesjonskraft, eigedomsskatt og utbytte
- Endringar i inntektssystemet for kommunane

Kommuneproposisjonen 2019

Kommuneproposisjonen 2019 vart lagt fram 15.mai 2018. Regjeringen legg opp til ein svak vekst i kommunal sektor på mellom 0,7 og 0,9 prosent.

Fylkesmannen i Hordaland har gitt eit oversyn over hovudpunkta i framlegget til revidert nasjonalbudsjett 2018 og kommuneopplegget 2019.

Inntektssystemet

Inntektsutjamning

Inntektsutjamninga er 60 prosent av skilnaden mellom kommunane sitt skattenivå og gjennomsnittleg skattenivå for landet. Tilleggskompensasjonen er 35 prosent av det skattenivået er under 90 prosent av landsgjennomsnittet. Kompensasjonsgraden blir vidareført som i noverande inntektssystem.

Overgangsordninga INGAR

Overgangsordninga med inntektsgarantitilskot (INGAR) gir kompensasjon for ei utvikling i rammetilskotet med meir negativt avvik enn eit fastsett beløp per innbyggjar (grenseverdien) frå landsgjennomsnittet, frå eit år til det neste. Grenseverdien for kompensasjon er no kr 400,- per innbyggjar. Det vil m.a.o. vere den delen av utviklinga i rammetilskot frå det eine året til det neste året som er meir enn kr 400,- per innbyggjar svakare enn landsgjennomsnittet som blir kompensert.

INGAR tek ikkje omsyn til endring i skatt, inntektsutjamning, veksttilskot og skjønstilskot. INGAR tek omsyn til endringar i inntektssystemet, innlemming av øyremerkte tilskot i rammeoverføring, oppgåveendringar, endringar i kriteriegrunnlaget (t.d. talet på eldre og psykisk utviklingshemma), bortfall av småkommunetillegg og nedgang i distriktstilskot.

Telletidspunkt

Telletidspunkt for innbyggjartal og aldersfordelinga i utgiftsutjamninga vil vere 01.07. i år som grunnlag for rammeoverføring i 2019. For inntektsutjamninga i 2019 er telletidspunktet innbyggjarar

Handlingsrommet i økonomien framover forventes å bli klart mindre enn det som har vært tilfelle de siste tiårene. Strammere økonomisk handlingsrom vil presse fram mer effektive løsninger i kommunesektoren. Offentlig sektor må forenkles, og arbeidet med innovasjon må forsterkes. Ny teknologi kan bidra til en enklere hverdag for næringsdrivende, innbyggere og offentlig ansatte og er avgjørende for å sikre velferden i årene framover.

per 01.01.2019. For andre kriterium i utgiftsutjamninga enn aldersfordeling blir telletidspunktet 01.01.2018 for rammeoverføring i 2019.

Veksttilskot

Veksttilskotet blir gitt til kommunar som har hatt ein årleg befolkningsvekst dei siste tre åra høgare enn 1,4 prosent (gjennomsnitt per år). Hordaland har fleire kommunar med høg folke- vekst, særleg i omlandet til Bergen. Tilskotet er difor viktig i fylket.

Veksttilskotet blir gitt med eit fastsett beløp per innbyggjar utover vekstgrensa. Distriktstilskot utanom småkommunetillegg

Distriktstilskot utanom småkommunetillegg

Distriktstilskotet skal ivareta kommunar i Sør - Noreg med svak samfunnsmessig utvikling. Det blir gitt til kommunar som har ein distriktsindeks på 46 eller lågare. Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet, i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Den eine delen av tilskotet blir gitt med ein sats per kommune og den andre delen av tilskotet blir gitt med ein sats per innbyggjar. Begge delane av tilskotet blir gradert på grunnlag av distriktsindeksen slik at lågare indeks gir større tilskot.

Småkommunetillegg

Småkommunetillegget blir gitt til kommunar med under 3200 innbyggjarar. Tilskotet er frå og med 2017 gradert på grunnlag av distriktsindeks. Jo høgare distriktsindeks, jo høgare trekk- prosent i høve til fullt tilskot. Dei kommunane som har lågast indeks får ikkje noko trekk i høve til fullt tilskot. Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet, i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Distriktsindeks

Departementet legg opp til at noverande distriktsindeks (oppdatert med tal for 2017) blir vidareført ved fordelinga av distriktstilskot og småkommunetillegg i 2019. Departementet vil vurdere nærmare bruken av distriktsindeksen ved fordelinga av desse tilskota i inntekts- systemet. Departementet vil kome attende til dette i kommuneproposisjonen for 2020, i mai 2019.

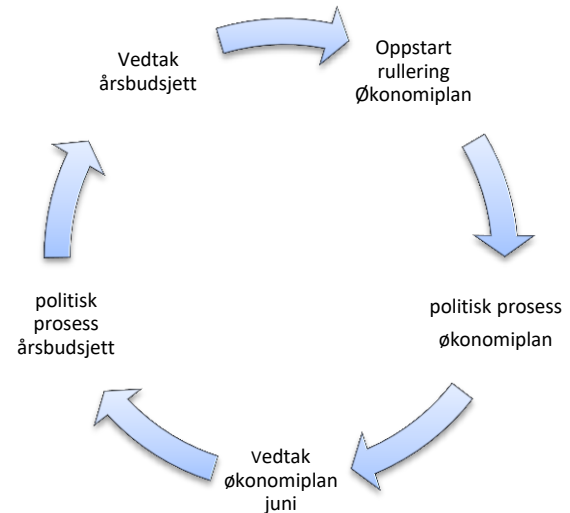
Utgiftsbehov

Gjennom utgiftsutjamninga i inntektssystemet skal kommunane få full kompensasjon for skilnader i kostnader som dei ikkje sjølve kan påverka. Grunnlaget for omfordelinga i utgifts- utjamninga er utgiftsbehovet per innbyggjar for landsgjennomsnittet og for den einskilde kommune.

Departementet gjer framlegg om at samla utgiftsbehov for kommunane frå og med 2019 blir berekna på grunnlag av konsernrekneskapstal og ikkje, som til no, på grunnlag av rekneskaps- tal for kommunekassen. Konsernrekneskapstal vil i tillegg til tal for kommunekassen også omfatta kommunale føretak (KF) og interkommunale selskap (IKS).

Årleg rullering av handlingsdelen/ økonomiplanen skjer i vårhalvåret med vedtak i kommunestyret i juni. Det vert lagt opp til politisk prosess gjennom orienteringar, drøftingar og temamøte i formannskap, plan og økonomiutval og kommunestyret. Rådmann sitt framlegg til handlingsprogram/økonomiplan vert lagt fram i juni.

Rådmann sitt framlegg til årsplan/budsjett basert på vedtatt handlingsprogram/økonomiplan vert lagt fram om hausten med politiske prosess før vedtak i kommunestyret i desember. Formannskap, plan og økonomiutval har årleg ein budsjettkonferanse ved oppstart av arbeidet.



Gode plan- og styringsprosesser krev leiarar som gir retning, utnytter handlingsrommet og er resultatorientert. Samtidig skal leiarane legge til rette for ein arbeidskultur som fremjar læring og utvikling i heile organisasjonen. Det skal støttast opp om innovative løysingar.

Styringssystemet (verksemdsstyring) er rådmann sitt verktøy for iverksetjing og oppfølging av politiske vedtak, mål og prioriteringar. Verksemdsstyringa skal:

- vera basert på mål- og resultatstyring som overordna styringsprinsipp
- sikre effektiv gjennomføring av politiske vedtak
- sikre etterleving av lover og forskrifter
- integrere risikostyring og internkontroll
- sikre ei formålstenleg organisering, effektive arbeidsprosesser og riktig ressursbruk
- sikre læring, forbetring og innovasjon

Kommunen nyttar ulike styringsmodellar for å iverksetje politiske vedtak, prioriteringar og mål, og å skape best mogelege resultat og kvalitet i tenestene.

Linjestyring – styring av basisorganisasjon

Prosjektstyring – styring av mellombels organisasjon som eit prosjekt eller program

Kontraktstyring – styring av tenester som vert kjøpt frå andre

Eigarstyring – styring av selskapa som kommunen eig heilt eller delvis

Administrativt delegeringsreglement omhandlar ansvar og fullmaktsnivå i organisasjonen. Mål og resultatkrav er nedfelt i leiaravtalar.

En hensiktsmessig organisering, effektive arbeidsprosessar og god ressursbruk skal sikre at innbyggerane mottar tenester av rett kvalitet og til rett tid, og at organisasjonens ressursar vert nytta på ein effektiv måte og innafor vedtatte økonomiske rammer.

Overordna planar

Kommuneplan – Samfunnsdel 2017 -2028

Kommuneplanen har mål for kommunen i eit langsiktig perspektiv. Gjennom arbeidet med kommuneplanen er det utarbeida visjon og verdier for kommunen. Verdiane skal liggje til grunn for kommunen sine val og målsetjingar.

Vår visjon er utforma slik «Vaksdal kommune – bynært bygdeliv».

Overordna verdier er uttrykt som

Nyskapande – Open – Samhald



Nyskapande

Vaksdal kommune er proaktiv, og vil vere robust til å handtere dei endringane ein møter.

- kommunen er medveten i si rolle i samfunnsutviklinga
- tenestene i Vaksdal er moderne, helsefremjande og innovative
- aktiv bidragsytar for eit regionalt og interkommunalt næringsliv
- eit samfunn som tek høgde for framtidige utfordringar
- veg- og jernbaneutbygging bidrar til positiv samfunnsutvikling

Open

Stasjonsbyane Vaksdal, Dale og Stanghelle er attraktive sentra som inviterer til aktivitet

- Dale skal vere ein samlingsplass for heile kommunen
- eit variert kulturtilbod som femner alle
- lett for næringslivet å etablere seg
- breitt tilbod av bustadar og arbeids- plassar, som samsvarar med folketalsvekst og arealtilgong

Samhald

Vaksdal kommune skal vere ein inkluderande og trygg stad å bu for alle

- trygge og utviklande oppvekstvilkår for barn og unge
- aktivitet for alle
- trygg stad å bu, og å ferdast
- god arealutnytting som bind både funksjonar og stader saman



Kommunedelplanar

Det er utarbeida kommunedelplanar for dei to store tenesteområda oppvekst og helse og omsorg.

Oppvekst mot 2020

I vår barnehage

- har me eit tett samarbeid med heim og lokalsamfunn med særleg fokus på fagområdet *nærmiljø og samfunn*
- er fagområda *kommunikasjon, språk, tekst og tal, rom og form* synleg i all aktivitet og leik
- står leiken sentralt. Vi er fysisk aktive, kreative og nytenkjande i eit trygt og utviklande leike- og læringsmiljø

I vår skule

- har vi eit godt samarbeid med heim og lokalsamfunn
- arbeider vi for at alle elevar når sitt maksimale faglege nivå med høg grad av mestring
- har vi elevar med høg grad av trivsel i eit godt fysisk og psykisk miljø

Vår skulefritidsordning

- er ein kreativ og utviklande arena med stor variasjon innan leik, kultur og ulike fritidsaktivitetar
- er prega av tydelege og omsorgsfulle vaksne
- har vi glade barn i eit godt fysisk og psykisk miljø

Tverrfagleg samhandling

- Vaksdal kommune er kjend for å ha eit lågterskeltilbod med eit hjelpeapparat som samarbeider svært godt på tvers av profesjonar
- Alle barn/unge/familiar føler seg trygg på at dei får god rettleiing og koordinert hjelp frå hjelpeapparatet når dei treng det
- Helsestasjon, barnevernet og PPT jobbar tett saman med skule og barnehage med fokus på tidleg innsats



Kommunedelplan oppvekst er planlagt rullert i planperioden jf vedtatt planstrategi.



Helse og omsorg 2015 – 2030

Aktivitet, deltaking og meistring – heile livet

- Vaksdal kommune skal ha fokus på helsefremjande arbeid og folkehelse
- Innbyggjarane i Vaksdal skal kunne ta helsevenlege val.
- Innbyggjarane i Vaksdal skal kunne ta helsevenlege val.
- Brukarmedverknad både på system- og individnivå

Mobilisera og engasjera omsorgsressursar i samfunnet

- Eit rikt organisasjonsliv med mange engasjerte innbyggjarar
- Eit samfunn der deltaking i frivillig arbeid vert oppfatta som positivt og attraktivt
- Ein frivilligsentral som vert brukt aktivt som møtepunkt mellom kommunen og dei frivillige og som set frivilligheit i system og etablerer og koordinerer tilbod
- Ei helse- og omsorgsteneste som legg til rette for samspel med lokalsamfunnet

Framtidsretta, berekraftige og «gode nok» tenester med vekt på førebygging og tidleg innsats

- Tilgjengelege førebyggjande tenester for innbyggjarane
- Førebyggja og redusera utvikling av sjukdom / helseplager
- Habilitering og rehabilitering og tilgang til tverrfagleg kompetanse / tverrfaglege team
- Rett helseteneste på rett stad til rett tid

Systematisk og kontinuerleg utvikling og innovasjonsarbeid

- Ta aktiv rolle i utvikling av tenestetilbod og medverka til og tilretteleggja for forskning
- Gjera teknologiske løysingar tilgjengeleg for brukarar og tilsette
- Ha tilsette som har oppdatert kompetanse innan IKT og velferdsteknologi
- Ha ei teneste som er open for nye og innovative løysingar

Tilsette som trivst på jobb og bidreg til å utvikla tenesta og nå måla

- Rekruttera og holda på mange nok og kompetente nok tilsette
- Ha tilsette som får vidareutvikla kompetansen sin
- Jobba for heiltidskultur
- Ha leiarar som ivaretek og utviklar sine tilsette, viser retning og har resultatfokus



Planoversikt

Følgjande planer er gjeldande eller under arbeid:

Plantittel	Tidsperiode	Vedtaksdato	Merknad
Kommuneplanen Samfunnsdel	2017 - 2028	13.02.2017	
Kommuneplanen Arealdel	2006 – 2016	19.02.2007	Ny plan er i prosess
Kommunedelplan Oppvekst	Mot år 2020	2013	Til rullering
Kommunedelplan Helse- og omsorg	2015-2030	11.04.2016	
Kommunedelplan for vegsamband Tysse – Kallestad		12.06.2006	
Kommunedelplan for klima og energi	2011 - 2015	26.09.2011	Til rullering, som temaplan
Strategisk næringsplan	2008 - 2012	2008	Tatt inn i kommuneplanen
Interkommunal kommunedelplan for Fjellheimen villreinområde	Plan med handlingsprogram 2016-2019	2016 i dei respektive kommunestyra	
Overordna plan for samfunnstryggleik og beredskap	2015-	2015	Oppdaterast ved endringar. Til rullering i 2019.
Plan for kulturminne	2015-2018	14.12.2015	
Kulturplan	2016-2026	Vedteken 2016	
Trafikktryggleiksplan	2016-2020		Vert evaluert og oppdatert årleg. Til rullering 2019
Verneplan for Stølsheimen		Vedteken	
Bustadsosial strategiplan	2010 - 2015	08.02.2010	Til rullering
Rusmiddelplan (ruspolitisk handlingsplan)		2004	Til rullering
Hovudplan for vassforsyning		Vedteken	
Hovudplan for avlaup		Vedteken	

Godkjent planstrategi for perioden 2017 -2020.

Plantype og -namn	Vår 2017	Haust 2017	Vår 2018	Haust 2018	Vår 2019	Haust 2019	Vår 2020	Haust 2020
Kommuneplan								
Samfunnsdelen (2005)								
Arealdel (2007)								
Kommunedelplan Oppvekst								
Arealplanar								
Områdeplan Vaksdal								
Områdeplan Stanghelle								
Massedeponi								
Tema og fagplanar								
Overordna plan for Samfunnstryggleik og beredskap								
Strategisk plan for massehandtering								
Energi- og klimaplan								
Småkraft								
Ruspolitisk handlingsplan								
Trafikktryggleiksplan								
Bustadpolitisk strategiplan								

Økonomiplan

Økonomiplanen 2019 -2022 bygger på gjeldande plan. Endra rammevilkår og kommunale vedtak er tatt omsyn til.

Formelle forhold knytt til årsbudsjett og økonomiplan

Det lovmessige grunnlaget for Økonomiplan finn ein i Kommuneleva §44. Kravet til handlingsprogram er heimla i Plan-og bygningslova §11-1 *Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.*

1. Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan.
2. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår.
3. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.
4. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6.
5. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen.
6. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt.
7. Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen.
8. Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering.

Kommunen skal etter Kommuneleva §45 vedta eit budsjett for neste år innan utgangen av året.

Kommuneleva § 46 seier følgjande om innhald i årsbudsjettet

1. Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens eller fylkeskommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. I bevilgninger til formål kan det likevel gjøres fradrag for tilhørende inntekter. Kravet om budsjett hjemmel på utbetalingstidspunktet gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen er rettslig forpliktet til å foreta.
2. Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet.
3. Årsbudsjettet skal være realistisk. Det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen eller fylkeskommunen kan forvente i budsjettåret.
4. Årsbudsjettet skal være stilt opp på en oversiktlig måte. Kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer, samt de målsettinger og premisser som årsbudsjettet bygger på, skal komme tydelig fram.
5. Årsbudsjettet skal være inndelt i en driftsdel og en investeringsdel.
6. Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger.
7. I årsbudsjettet kan det avsettes midler til bruk i senere budsjettår.
8. Departementet kan gi nærmere regler om årsbudsjettet og innstilling til årsbudsjettet. I disse reglene kan det stilles krav om oversikter over inntekter og utgifter for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet.

Mål

Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har



Langsiktige mål for sunn økonomi

- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter: 1,75 %
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter: på nivå med landsgjennomsnittet
- Disposisjonsfond minst 10%

Netto lånegjeld (*Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fråtrekt utlån og unytta lånemidler*) i prosent av brutto driftsinntekter pr 31.12.2017 er 47 %, medan landet, fylket og kommunegruppa ligg høgare. Snitt for landet u/Oslo er 75,4 % (data henta frå KOSTRA pr 15.03 – førebelse tal).. Langsiktig gjeld pr 31.12.2017 er kr 308 152 591.

Store investeringar i planperioden vil doble den langsiktige gjelda og plassere kommunen over snittet i landet.

Kommunen har mål om eit netto driftsresultat i samsvar med anbefalt nivå for å sikre sunn økonomi over tid. Overskotet er tenkt sett av til investeringar og disposisjonsfond for å takle ubalanse over tid. Netto driftsresultat i 2017 var 5,7 %. Reduserte inntekter og auka kostnader til renter og avdrag vil setje dei langsikte måla om resultat og reserver under press i heile perioden.

Høy investeringsaktivitet innebærer også økt behov for lånefinansiering. Både brutto og netto lånegjeld vokser mer enn inntektsveksten i både kommuner og fylkeskommuner. Økt lånegjeld gjør at kommunesektoren er mer følsom for rentendringer. (Rune Bye, sjefsøkonom KS)

Pr 31.12.2017 var disposisjonsfond kr 82.864.459, dette er 19,2 % av brutto driftsinntekter, og er rekna som eit sunt nivå. Grunna eit stort oppsamla premieavvik er det i seinare år sett av midlar tilsvarande premieavviket til eit amortiseringsfond for å dekke negativt premieavvik, avskrivning og ev tap på verdipapir. Dette fondet utgjør ein stor del av disposisjonsfondet vårt. Ser vi bort frå amortiseringsfondet er disposisjonsfondet 8,9 % av brutto driftsinntekter.

I økonomiplanperioden er det lagt til grunn å nytte amortiseringsfondet til årleg avskrivning av premieavviket og til å dekke negativt premieavvik og ev tap på verdipapir.

Drift

Kommunen står framfor store utfordringar økonomisk i planperioden. Inntektsgrunnlaget vert sterkt svekka dei komande åra og større omstillingar er nødvendig. I planperioden er det venta lav folketalsvekst. Ein større vekst i folketallet noko fram i tid som følgje av veg og bane- utbygginga er eit mål, samstundes vil det auke investeringsbehovet. Kommunen slit i dag med eit stort vedlikehaldsetterslep og behov for investeringar. Lånegjelda er aukande og kommunen har store pensjonsforpliktingar i framtida.

Lågare inntekter

Endringar i inntektssystemet gjer at Vaksdal i mindre grad vert kompensert for smådriftsulemper. Demografiske endringar fører til reduksjon i inntektene. Vaksdal er ein skattesvak kommune med inntekter under snittet, i noko grad vert dette kompensert for med utjamningsmidlar og distriktstilskot.

Inntekter knytt til kraftproduksjon vert brukt til tenesteyting til innbyggjarane. Desse inntektene er sterkt redusert som følgje av konjunkturar og låge straumpisar. Endringane gir effektar for rammetilskotet, men har sitt motstykke i at det er trong for færre tenester. Tilpassinga av den kommunale organisasjonen til denne utviklinga pågår, men det er trong for auka omstillingstakt for å møte den framtidige økonomiske ramma.

Folketal og demografi

Veksten nasjonalt har bremsa opp og prognosane framover er lavare vekst. SSB vil presentere nye prognosar i juni 2018. Fykeskommunen har utarbeidd nye prognosar for Hordaland. For Vaksdal er det venta -0,4 vekst fram mot 2040, dvs. nedgang i folketalet. Vaksdal har over tid hatt stabilt folketal i hovudsak gjennom innvandring. I planperioden har vi lagt til grunn uendra eller litt lågare folketal. Det vert færre eldre over 80 år og barn/unge dei komande 4 åra og kommunen må tilpasse tenestene etter endra behov. Etter 2025 stig talet på eldre som i resten av landet.

Endra behov og nye krav til tenestene

Regjeringa la fram oppgåvemeldinga vinteren 2015 (St.meld.14), i tillegg kjem nye oppgåver og krav i andre føringar t.d. primærhelsemeldinga St.meld. 26 (2014-2015). Krav til spesifikk kompetanse, bemanningsnormer og tal stillingar er døme på andre krav som kjem årleg innfor stadig fleire områder.

Vaksdal kommune leverer gode tenester til innbyggjarane i dag. Med nye oppgåver og spesialiserte tenester aukar kravet til kompetanse og kapasitet i kommunane. Mindre kommunar må truleg samarbeide med andre om fleire tenester enn i dag. I planperioden er det nødvendig å fokusere på kjerneoppgåvene og dempe forventningane til auka tilbod utover det. Kommunen må vera ein effektiv organisasjon som utviklar og tar i bruk innovative løysingar

Fortsatt høgt investeringsnivå

Med store prosjekt som ny skule på Dale, rehabilitering av Vaksdal skule m.v er investeringsnivået i perioden særdeles høgt for ein kommune på vår størrelse. Desse investeringane reduserer i mindre grad driftskostnadane.

Endringane i helse og omsorg vil også krevje investeringar i perioden, men dette er investeringar som kan redusere driftsnivået framover. Lån og tilskot gjennom Husbanken vil redusere kostnadane ved investeringa.

Samtidig som vedlikehaldsstrategien skal leggjast til grunn for arbeidet med verdibevaring, må utgiftene tilpassast det økonomiske handlingsrommet. Finansiering av verdibevaring for heile bygningsmassen må skje over fleire periodar.

Raskare omstilling for å tilpasse oss rammevilkåra i planperioden

Behovet for raskare omstilling for å tilpasse oss lågare inntekter og reduserte rammer til tenesteyting vil prege perioden. Auka kapitalkostnader og pensjonskostnader skal dekkast inn samtidig som både krav frå myndigheiter og forventningar i samfunnet aukar. Mange kommunar er i same situasjon.

I Perspektivmeldingen frå regjeringa vert det stilt klare krav om prioritering og effektivisering i offentlig sektor herunder kommunane *«der man tidlegare har kunnet imøtekomme etterspørsel på fleire områder samtidig, vil man fremover i større grad måtte prioritere mellom ulike formål. Det kan også bli behov for å nedskalere innsatsen på enkeltområder sammenliknet med i dag»*.



Rammetilskot og skatt

Rammetilskotet vert påverka av folketalsutvikling, alderssamansetning og andre demografiske forhold samanlikna med landet samla. Kostnadsnøklar vert nytta i utgiftsutjamninga. Målet med utgiftsutjamninga er å sette kommunane i stand til å gje innbyggjarane likeverdige og gode tenester.

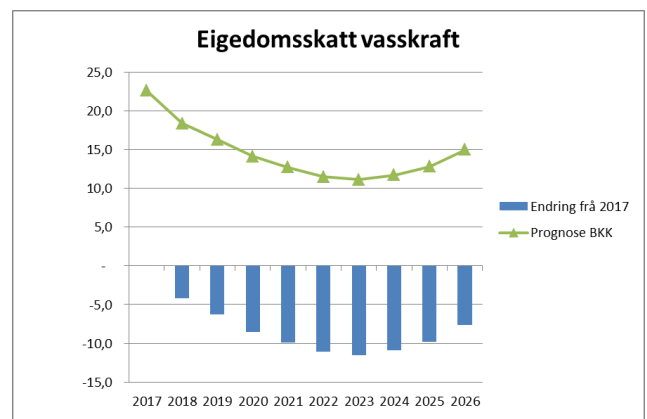
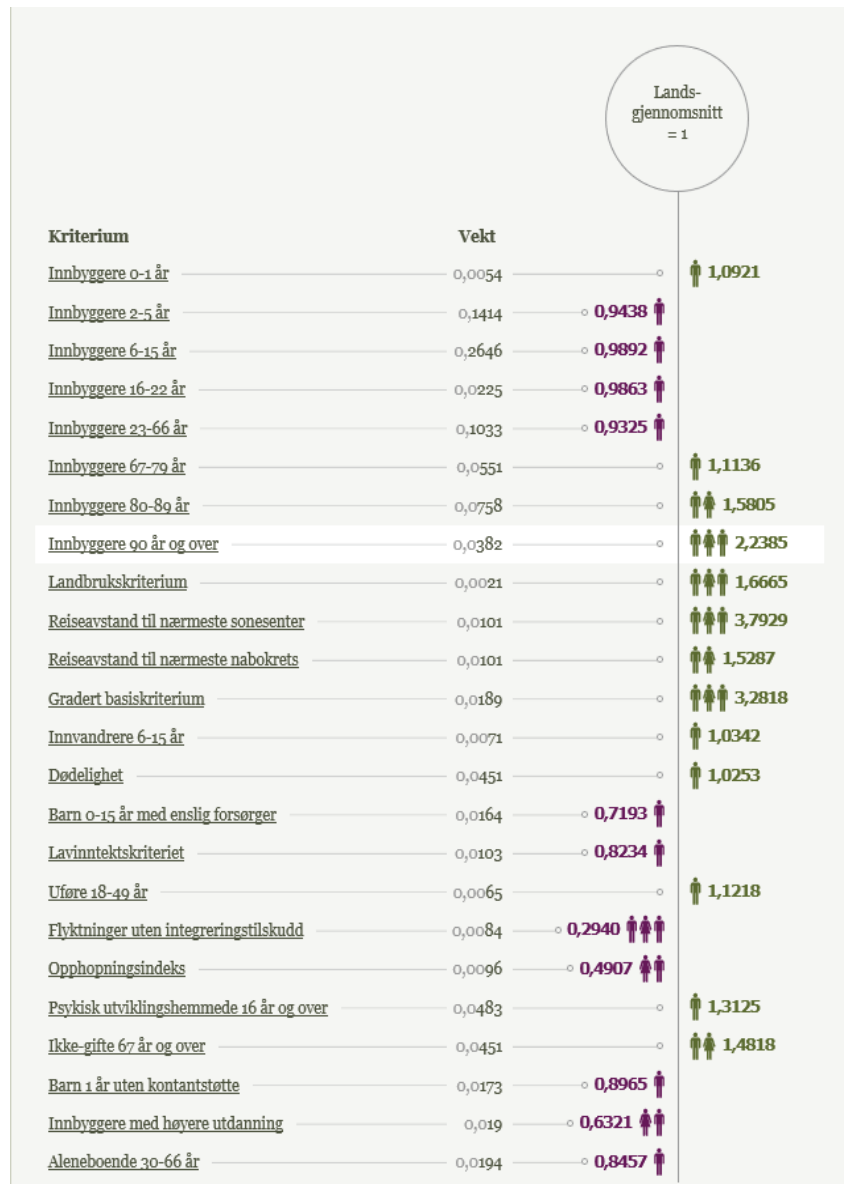
Kriteria i kostnadsnøkkelen kan i grove trekk delast opp i tre grupper; alderskriteria, sosiale kriteria og strukturelle kriteria. Alderskriteria og sosiale kriteria seier noko om alderssamansetning og levekårsdata i kommunane som påverkar etterspurnaden etter kommunale tenester. Strukturelle kriterier seier noko om variasjon i kostnadsforhold ved kommunen som kan forklare delar av kommunen sine utgifter, som kommunestørrelse og busettingsmønster.

Det er venta reduksjonar i åra som kjem som følgje av demografiske endringar i kommunen, noko som krev tilpassing til endra behov og rammevilkår. Dersom vi legg SSB sin framskriving til grunn med middels nasjonal vekst frametter, og lav vekst for Vaksdal kommune, viser utrekningar at det i planperioden kan påreknast reduksjonar i rammeoverføringane. Inntektsbortfallet stiller krav til større og raskare endringar for å tilpasse oss nye rammevilkår og redusert behov for tenester.

Om det vert nedgang i folketallet slik dei siste prognosane viser, vil det redusere rammeoverføringane til kommunen basert på forventta lavare behov for tenester. Det er lagt til grunn ein viss nedgang i rammetilskott grunna færre eldre og barn, og svakare utvikling enn landet.

Inntekter frå vasskraft

Eigedomsskatt er ein kommunal skatt som kommunen nyttar til finansiering av tenestetilbodet. Største delen av eigedomsskatten kjem frå kraftstasjonar, der skattegrunnlaget for komande år kjem frå sentralskattekontoret mot slutten av året. BKK varsla i nye prognoser hausten 2016 ei stor endring i framtidig eigedomsskatt til kommunen. I perioden fram mot 2021 er prognosar at denne vert redusert med 9,9 mill. Siste utvikling i



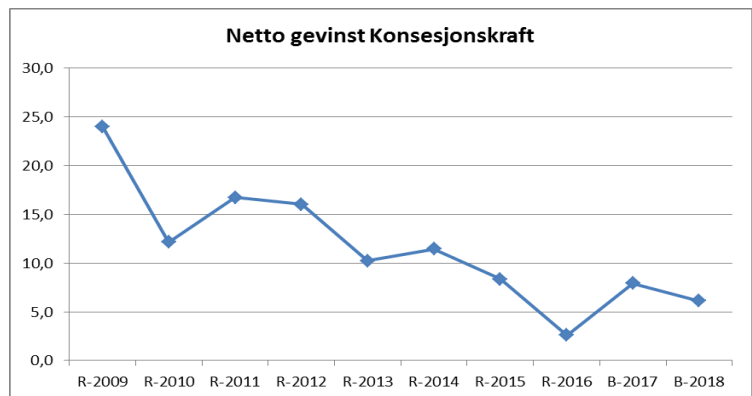
kraftprisar og forventa utvikling tilsei at eigedomsskatt frå kraftstasjonar mest sannsynleg vil vere låg framover. Kommunen legg til grunn prognosen frå BKK i økonomiplanperioden. Det er særleg låge kraftprisar med redusert inntening saman med auka kostnader til rehabilitering og vedlikehald som påverkar grunnlaget for eigedomsskatt.

Grunnrenta er auka kvart år i det siste, det er for å auke staten sine inntekter som kompensasjon for endringar i skattepolitikken mv.. Med auka grunnrente vert eigedomsskatten i kommunen redusert, sjølv små endringar slår ut på skattedelen frå kraftverk. Kapitaliseringsrenta på eigedomsskatt er ikkje endra og har lagt fast på 4,5 % sidan 2011. Det gir eit lågare skattegrunnlag for kraftverka. Kommunen er av den oppfatning at kapitaliseringsrenta bør følgje utviklinga over tid i rentemarknaden.

For verk og bruk (vasskraftproduksjon) er det maksimal sats på 7 promille. For hus og fritidsbustader er det i dag 5,5 promille. Kommunen skal omtaksere i 2019 med verknad frå 2020. I økonomiplanen legg vi opp til mindre endringar i eigedomsskattegrunnlaget som følgje av omtakseringa.

Det er vedtatt endringar i eigedomsskatten frå 2019. P.t er ikkje konsekvensane av omlegginga klare, kommunane skal m.a gjennomføre nytaksering på ein del objekt. Det kan kome fleire endringar framover i økonomiplanperioden.

Kommunen har konsesjonskraft som vert omsett i marknaden. Dette salet har gitt Vaksdal kommune store inntekter som har vorte nytta i drifta. Netto gevinst har variert mykje, og fram mot 2017 vart denne reduserte mykje. Signala er at vi må forvente lave inntekter i åra som kjem, og det er gjort følgjande vedtak i KSAK 100/2016 «Ved gevinst ved sal av konsesjonskraft vert 2/3 av gevinsten overført frå drift til investering og 1/3 av gevinsten vert sett av til disposisjonsfond»



Konsesjonsavgift

Ved konsesjonar gitt etter industrikonsesjonslova (ikl) eller vassdragsreguleringslova (Vregl) av 1917, pliktar kraftverkseigarane å betale ein årleg avgift til staten og til dei berørte kommunane. Kraftverk bygd etter reglane i vassressurslova frå 2000 kan også bli pålagt å betale konsesjonsavgift, viss mildare årsproduksjon er over 40 GWh (vrl § 19). Føremålet med konsesjonsavgifta er både å gje kommunane ein del av verdiane som blir skapt ved utbygginga og/eller reguleringa, og dels meint som ein kompensasjon for skader og ulemper av allmenn karakter som ikkje blir erstatta på anna måte. Det er NVE som bereknar avgifta som kraftverkseigarane må betale til kommunane. Midlande vert brukt til lokal næringsutvikling (VNS) og ulike stimuleringstilskot. Budsjettert beløp er 3,1 mill pr år i 2018-2021.

Naturressursskatt er ein særskatt for kraftproduksjonsanlegg, og utgjer 1,3 øre/KWh, kor 1,1 øre går til primærkommunen og 0,2 øre til fylkeskommunen. Naturressursskatten sjåast i saman med inntektsskatt frå forskotspliktige, og vert ein del av det statlege inntektssystemet. Dette inngår i sentral skatteordning og vert ikkje påverka av lokal eigedomsskatt.

Renteinntekter og utbytte frå andre selskap

Renteinntekter og utbytte frå andre selskap har vore 1,2 mill betre enn budsjettert. Vaksdal kommune mottar utbytte frå BKK etter eigardelen på 0,37%. Dette har vorte redusert dei seinare åra, og BKK har tidlegare varsla at nivå for utbytte vil vere om lag 1,5 mill for Vaksdal kommune. Utbytte frå BKK frå regnskapsåret 2016 er 1,877 mill.

Avkastning på verdipapir – Aksjar og obligasjonar

Pr 31.12.2016 er kommunen sin portefølje på 94,8 mill

I budsjett 2017 justert pr 2 tertial er det sett opp netto gevinst på finansielle instrument på 2 mill.

Erfaringar frå svingingar i netto gevinst, gjer at kommunen tilpassar driftsbudsjetta utan at ein skal vere avhengig av denne gevinsten. Det har vore lav avkastning dei seinare åra, unntak i 2016 då avkastninga vart betre. Netto gevinst i 2017 var 3,8 mill

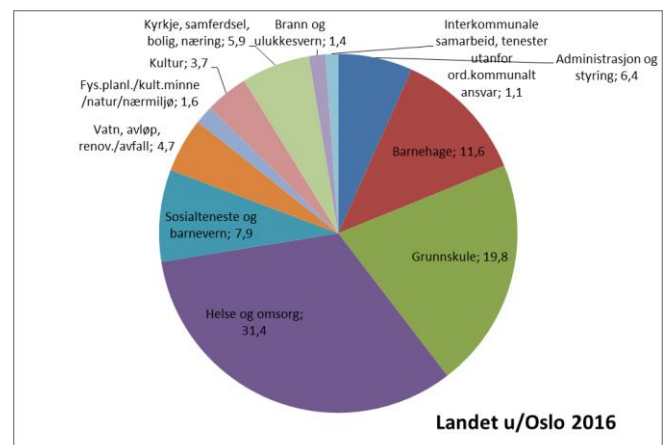
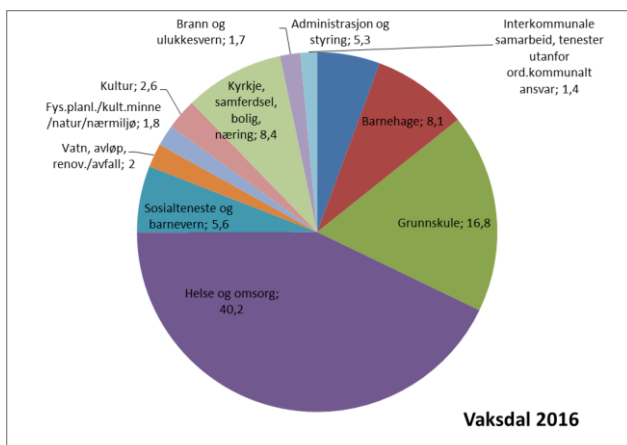
AKTIVAKLASSE	MARKEDSVERDI NOK	I PROSENT
Bankinnskudd	3 444 871	4 %
Sertifikat/obligasjoner	76 642 608	80 %
Aksjer	14 740 022	16 %
Totalt	94 827 501	100 %

Utgifter

Utgiftsnivået i kommunen har over tid vore høgt sett i forhold til tenestene, og inntekter frå konsesjonskraft, eigedomsskatt og avkastning på aksjar har tidlegare vore brukt til drift.

Kommunal drift går i hovudsak til å produsere velferdstenester som helse og omsorg, grunnskule og barnehagetilbod. Drifta er arbeidsintensiv, og løn og sosiale utgifter utgjer dei største utgiftspostane i kommunale budsjett. Samanlikna med landet forøvrig ser vi at

Av samla brutto driftsutgifter bruker Vaksdal kommune relativt mykje på helse og omsorg. Noko av denne forskjellen kan forklarast med fleire eldre, men kommune har også eit høgt utgiftsnivå når ein justerer for talet på eldre.



Økonomiske rammer

Dei økonomiske rammene er ei vidareføring av gjeldande økonomiplan, korrigert for kjente endringar. Inntektene vi falle monaleg i perioden, og rammene til einingane må endrast tilsvarande.

Sentrale postar	Øk-plan 2019	Øk-plan 2020	Øk-plan 2021	ØK-plan 2022
Skatt på inntekt og formue	105 000	105 000	105 000	105 000
Ordinært rammetilskudd	153 300	152 200	152 000	152 000
Skatt på eiendom	31 800	29 800	28 400	27 200
Andre direkte eller indirekte skatter	3 100	3 100	3 100	3 100
Andre generelle statstilskudd	-	-	-	-
Konsesjonskraft	-	-	-	-
Sum frie disponible inntekter	293 200	290 100	288 500	287 300
Renteinntekter og utbytte	2 720	2 720	2 720	2 720
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-	-	-	-
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	13 500	15 000	22 600	26 400
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-	-	-	-
Avdrag på lån	23 400	25 800	27 200	27 800
Netto finansinnt./utg.	-34 180	-38 080	-47 080	-51 480
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk				
Til ubundne avsetninger	-	-	-	-
Til bundne avsetninger	3 100	3 100	3 100	3 100
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-	-	-	-
Bruk av bundne avsetninger	1 675	1 675	1 675	1 675
Netto avsetninger	-1 425	-1 425	-1 425	-1 425
Overført til investeringsbudsjettet	2 000	2 000	2 000	2 000
Til fordeling drift	255 595	248 595	237 995	232 395
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	255 595	248 595	237 995	232 395
Mer/mindreforbruk	-	-	-	-

Det er ikkje budsjettert med overskot frå sal av konsesjonskraft. Ved auke i eigedomsskatt for hus og fritidsbustader i 2017 var det føresett at 2 mill av denne auken skal overførast frå drift til investering. Dette er vidareført i planen.

Til fordeling drift

Det er venta at pensjonskostnadene vil auke ut over det som blir kompensert gjennom prisjustering av inntektene i Statsbudsjettet. Auken i pensjonsutgiftene har samanheng med lønsutviklinga, låg rente og auka levealder. Redusert amortiseringstid for premieavvik bidrar til å auke samla pensjonskostnar. I økonomiplanperioden vert det føreslått å hente inn midlar årleg frå Premiefondet for å dekke auka pensjonskostnader og unngå ytterlegare nedtrekk. Avsetningane hjå pensjonsleverandøren dei siste åra gjer det forsvarleg å bruke frå fondet til slik dekning.

Rammer	Rekneskap 2017	Budsjett 2018	Øk-plan 2019	Øk-plan 2020	Øk-plan 2021	Øk-plan 2022	2019 -2022
Til fordeling drift							
Sum	276 371	270 645	255 595	248 595	237 995	232 395	
Årleg endring drift		5 726	15 050	7 000	10 600	5 600	38 250

Driftsmidlane vert redusert i planperioden med vel 38 mill frå 2018 nivå, nær 44 mill frå 2017 nivå. Kommunen har dei seinare åra effektivisert og tilpassa drifta med om lag 30 mill. Dei økonomiske vilkåra i komande planperiode vil krevje nye og større omstillingstiltak enn tidlegare. Det er nødvendig å bruke tida fram mot budsjettet til å utarbeide framlegg til tiltak for 2019 der omstillingsbehovet er 15 millioner. Driftsmidlane er derfor fordelt førebels i økonomiplan og synleggjort mogeleg bruk av premiefondet i ein omstillingsfase.

Rammer	Rekneskap 2017	Budsjett 2018	Øk-plan 2019	Øk-plan 2020	Øk-plan 2021	Øk-plan 2022
Fellesområde Økonomi	29 383	28 865	28 595	27 895	26 995	26 395
Tenestekområde Helse og omsorg	120 791	113 053	110 200	106 000	96 000	94 000
Tenestekområde oppvekst	87 104	87 240	86 300	85 100	82 000	79 000
Tenestekområde Samfunnsutvikling	39 093	41 487	40 500	39 600	38 000	38 000
bruk av premiefond			-10 000	-10 000	-5000	-5000
Sum	276 371	270 645	255 595	248 595	237 995	232 395

Investeringar

KAPITALBUDSJETT	ØPL. 2019	ØPL. 2020	ØPL. 2021	ØPL. 2022	SUM 2019-2022
FELLES ØKONOMI - SENTRALT BUDSJETTERT					
Ikt/Digitalisering	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	4 800 000
Kyrkja - investeringar	1 700 000	1 700 000	200 000	200 000	3 800 000
HELSE OG OMSORG					
Prosjekt Demenssenter/helsehus	8 000 000	36 000 000	36 000 000	7 000 000	87 000 000
Prosjekt: Innovasjon i omsorg	300 000	300 000			600 000
OPPVEKST					
Dale barne- og ungdomskule	169 100 000	25 000 000			194 100 000
Tilbygg Vaksdal skule	5 000 000	28 500 000	28 500 000		62 000 000
Dale barnehage					
Opprusting uteområde skular/barnehagar	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
SAMFUNNSUUVIKLING					
Investeringar kommunale bygg	7 700 000	6 000 000	5 000 000	27 500 000	46 200 000
Stanghelle Vest - Tettaneset bustadområde				9 500 000	9 500 000
Møteplassar / grøntanlegg / nærmiljø / trafikkisikring	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
Samferdsel og rastiltak	3 000 000	3 300 000	500 000	1 100 000	7 900 000
Plan og geodata	2 200 000	1 200 000	1 200 000	200 000	4 800 000
Brannbil Vaksdal					
Vassforsyning	11 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	16 000 000
Avlaup	3 500 000	7 500 000	9 500 000	1 500 000	22 000 000
SUM INVESTERINGAR	213 900 000	112 900 000	84 300 000	50 400 000	461 500 000

	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021	ØP2022	2019-2022
Bruk av formidlingslån	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	8 000 000
Bruk av lån m/rentekomp. Skule/kyrkje	-	-	-		-
Bruk av ordinære lån	160 400 000	83 300 000	59 000 000	30 300 000	333 000 000
Samla låneopptak	162 400 000	85 300 000	61 000 000	32 300 000	341 000 000
Sal av fast eigedom	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	12 000 000
Frå fond	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	16 000 000
Frå drift	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	8 000 000
Frå MVA	44 500 000	20 600 000	16 300 000	11 100 000	92 500 000
Lån IB	386 700 000	525 700 000	585 200 000	619 000 000	
Lån IB + nytt låneopptak	549 100 000	611 000 000	646 200 000	651 300 000	
Avdrag	22 000 000	24 400 000	25 800 000	26 100 000	98 300 000
Avdrag formidlingslån	1 400 000	1 400 000	1 400 000	1 400 000	5 600 000
Sum avdrag	23 400 000	25 800 000	27 200 000	27 500 000	103 900 000
Lånegjeld etter avdrag	525 700 000	585 200 000	619 000 000	623 800 000	
Renteutgifter gamle og nye lån	13 500 000	15 000 000	22 600 000	26 100 000	77 200 000

Det er føresett at sal av fast eigedom, bruk av fond, overføring frå drift og MVA-kompensasjon reduserer behov for låneopptak.

Tiltak i investeringsplanen

Investeringar i gjeldande plan er vidareført i større rammer i økonomiplanen, i årsbudsjetta er det meir detaljert sett opp. Det er store investeringar i økonomiperioden, noko som vil føre til vesentlege konsekvensar i driftsbudsjettet frametter. Av større tiltak i perioden kan nemnast investeringar til skulebygg samt bygg for helse og omsorg.

Felles økonom – sentralt budsjett

Investeringane til IKT, datatryggleik og digitalisering er vidareført, den økonomiske situasjonen krev auka satsing på digitale løysingar. Det er lagt inn midlar til utbetring av murar samt planlegging av utviding av gravplassen på Dale som vil vere full i løpet av 5-10 år. I tillegg er det satt av 200 000 årleg til vedlikehald av kyrkjer og gravplasser.

Helse og omsorg

Det er lagt inn ein auke i midlar til byggeprosjekt i samband med omleggingane i tenestene i ressurs-senter på Vaksdal samt helsehus på Dale. Det kan verta nødvendig med ytterlegare investeringar i perioden til omlegging av drifta dersom det vert aktuelt med produksjonskjøkken. Meir detaljerte kostnadsberekningar og utgreiingar av kjøkken vil ligge føre i skisseprosjekt som skal vere klart til budsjetthandsaming i 2018. Ei ev investering må redusere driftskostnadane innan tenesteområdet. Det er lagt til grunn at ein nyttar Husbanken sine låne- og tilskotsordningar til dette prosjektet. Tilskotsordningen for rehabilitering er vidareført ut 2021, seinare vil tilskotsordninga gjelde bygging av nye plassar.

Oppvekst

I planperioden er det lagt inn resterande del av vedteken ramme til ny Dale barne- og ungdomsskule på Dale med 25 meters basseng, kultursal og folkebibliotek. Det er lagt til grunn at budsjettet for 2018 vert justert opp med 33 millionar kroner i samband med handsaming av fyrste tertial 2018. Midlar til tilbygg for Vaksdal skule er opprettheldt i tråd med vedteken økonomiplan. Her kan det bli endringar når byggeprogrammet vert lagt fram.

Samfunnsutvikling.

Det er lagt inn midlar til investeringstiltak for kommunale bygg, restfinansiering av ombygging 1-3 etasje i heradshuset. Mot slutten av planperioden er det lagt inn midlar til planlegging av nye brannstasjonar på Dale og Vaksdal.

Til utbygging på Tettaneset er infrastruktur første byggetrinn byggjetrinn 2 lagt inn i 2021. Det er lagt inn midlar til områdeplanar for Vaksdal og Stanghelle samt arbeid i samband med planprosessar mellom anna knytt til K5. Ulike tiltak knytt til kommunale veger, møteplassar, trafikk- og rassikring er lagt inn. Innan sjølvkost er kostnadane ved vass- og avløpssanering lagt inn. Vidare er det som står att av finansiering av Vaksdal vassverk samt avløpssanering Vaksdal og Stanghelle lagt inn.

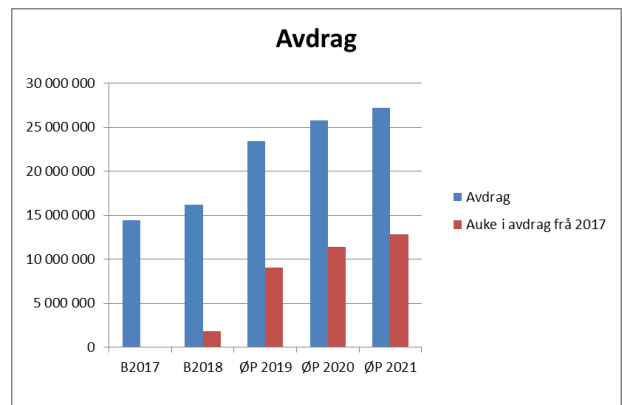
Lån, renter og avdrag

I økonomiplanperioden er det lagt opp til store investeringar, spesielt knytt til ny skule på Dale og rehabilitering av skule på Vaksdal.

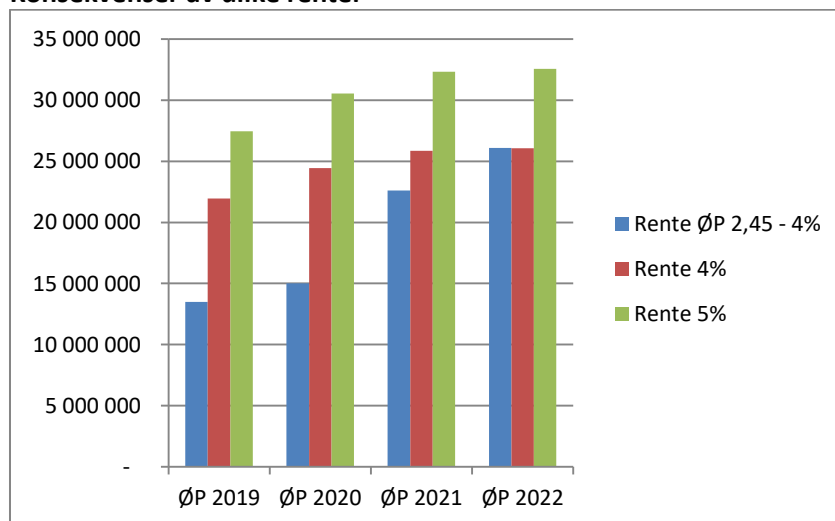
Pr 31.12.2017 har kommunen omlag 308 mill i lånegjeld, ved utgangen av 2022 vil gjelden ha auka til om lag 624 mill. Investeringsrekneskapen er budsjettert med tal inkl MVA. Momskompensasjon for investeringar vert ført direkte i investeringsrekneskapen, og påverkar ikkje drifta.

I økonomiplanperioden vert det budsjettert med ei budsjetttrente på 2,45% i 2019 og 2020, og deretter aukande til 3,5% i 2021 og 4% i 2022. Dette gir ei auke på 12,8 mill over økonomiplanperioden.

Med dagens rentenivå er dette realistisk, men inneber noko auka risiko. I eit lengre perspektiv er det viktig å leggje til grun ei høgare rente, slik at ei framtidig drift vil kunne bere større rente- og avdragsutgifter.



Konsekvenser av ulike renter



Fond

Kommunen har bygd opp disposisjonsfondet dei seinare åra. Hovuddelen er knytt til amortiseringsfondet for pensjonskostnader. I økonomiplanperioden er det lagt til grunn å nytte amortiseringsfondet til årleg avskrivning av premieavviket og til å dekke negativt premieavvik og ev tap på verdipapir. I Kommuneproposisjonen 2019:

Lavt rentenivå har over tid bidratt til veksten i pensjonspremier og pensjonskostnader. Kommunesektoren har samtidig betydelig gjeld og har dermed også fordeler av det lave rentenivået. Departementet vil understreke at kommuner og fylkeskommuner har et selvstendig ansvar for pensjon, som er en del av lønns- og avtalevilkårene i kommunesektoren.

For deler av fondsmidlane er det gjort vedtak om løyving som ikkje har kome til utbetaling enda t.d. finansiering mobilutbygging.

Fondstype	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
Disposisjonsfond	56 539 011	67 533 681	67 423 402	70 648 429	80 664 459
Bundne driftsfond- k.to 2.51	28 350 136	37 198 718	37 079 499	40 262 063	38 389 169
Ubundne investeringsfond – k.to 2,53	42 143 911	39 786 674	39 561 643	41 932 470	41 614 791
Bundne investeringsfond – k.to 2.55	8 488 193	4 007 774	4 629 879	5 786 471	4 797 626
Totalt fond pr. 31/12	135 521 251	148 526 846	148 694 423	158 629 433	165 466 045

Handlingsprogram i planperioden



Gjennomgåande fokusområde

Folkehelse og levekår

Kommuneplanen innleiar med å skildre samfunnet vårt slik:

Vaksdal kommune er kjenneteikna av nærleik, samhald og omsorg. Det er eit samfunn der ein bryr seg om kvarandre. Lokal identitet gjennom mangfald, landskap, kultur, historie, næringsliv er viktige bærebjelkar i lokalsamfunnet.



Folkehelselova kom i 2012 i tråd med intensjonane i Samhandlingsreforma. Føremålet er å bidra til samfunnsutvikling som fremjar folkehelse og bidreg til å utjamna sosiale skilnader. Det vert tydeleg presisert at folkehelsearbeidet skal vera heilskapleg på tvers av sektorar. Lova byggjer på fem prinsipp: utjamning, helse i alt me gjer, berekraftig utvikling, føre var, medverknad.

Folkehelsemeldinga «Mestring og muligheter» (2014-15) peikar på at kvar enkelt har ansvar for eiga helse, og at folkehelsepolitikken må leggja til rette og skapa gode mogelegheiter for det. Psykisk helse har fått større plass, og merksemda er retta mot aktiv aldring. Å delta i arbeidslivet vart framheva som både bra for helse og for å sikra økonomisk tryggleik.

God folkehelse og gode levekår går som ein raud tråd gjennom heile planen og inngår i mål og strategiar som er valt. Dette finn ein og i kommunedelplanar og temaplaner frå dei seinare åra. Me ønskjer oss ein kommune og eit samfunn der det er mogeleg å vera aktiv og deltakande, og som er tilrettelagt slik at det fremjar mestring. Lev Vel i Vaksdal handlar om å fremje aktivitet, deltaking og mestring heile livet. Fokuset på «Tidleg innsats» handlar også om å fremje mestring og å hindre utenforskap.

For å skapa eit miljø der flest mogeleg deltek og er aktive, treng ein eit sterkt sivilsamfunn. Frivillig arbeid engasjerer og er viktig for fellesskap og utvikling. Pårørande og andre frivillige gjer ein stor og viktig innsats i dette arbeidet, men det er likevel stort potensiale for å nytta og samarbeida betre.

Folkehelseoversynet frå 2015 og årlege folkehelseprofiler (Folkehelseinstituttet) syner både positive sider og kva utfordringar kommunen har. Profilen i 2017 er også gjennomgåande for fleire år og viser:

- Høg trivsel i skulen
- Trygt nærmiljø
- Færre med psykiske lidingar
- Høgt sjukefråver og høg andel uføre
- Fleire med muskel og skjelettlidingar og diabetes type 2
- Fleire skader med behandling i sjukehus

Dette vert lagt til grunn for mål og strategiar i handlingsprogrammet på kort og lang sikt og tiltaka involverer alle deler av den kommunale verksemda. Samarbeid med frivillige, lag og organisasjonar, næringsliv, andre kommunar, fylket og statlege verksemdar er nødvendig for å motverke levekårsutfordringar. Å motivera og tilretteleggja for ansvar for eiga helse og størst mogleg grad av aktivitet og deltaking er viktig.

Folkehelsearbeidet er sektorovergripande og dreiar seg om førebyggjande og systematisk arbeid. Utfordringa med folkehelsearbeid er at resultata gjerne ikkje viser seg før lenge fram i tid.

Samfunnstryggleik

Kommunen har eit generelt og grunnleggjande ansvar for å ta i vare innbyggjarane sin sikkerheit og trygghet innanfor sitt geografiske område. Alle uønskte hendingar skjer i ein kommune, og kommunane utgjer det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen.



Vaksdal kommune gjennomførte i 2014 ein heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse; «Saman om eit meir robust samfunn». I analysen er 70 uønskt hendingar analysert og lista opp. Av desse har 37 fått treff i farga sone i risikomatrissa for minst eitt av dei 8 konsekvenskategoriane.

På bakgrunn av sårbarheitsanalysen gjennomførte kommune ein hovudrevisjon av den overordna Beredskapsplanen revidert i 2015.

Overordna beredskapsplan er eit operativt «verktøy» som kriseleiinga skal nytte for å kunne handtere ulike uønskte hendingar på ein tilfredsstillande måte. I tillegg til ein god beredskapsplan, er ein avhengig av at kommunen si kriseleiing og støttepersonar har god kjennskap til innhaldet i planen og at dei har gjennomgått øvingar og reelle hendingar for at dei

skal kunne gjere ein tilfredsstillande innsats. Tenestene har også egne beredskapsplanar basert på lokale forhold.

Kommunen har som mål å ta omsyn til tryggleik og beredskap i samband med den arealplanlegginga som skjer kontinuerleg. Det er m.a. krav om at det vert utarbeida risiko- og sårbarheitsanalyse i samband med alle nye reguleringsplanar. Forskrift om konsekvensutgreiingar (26.06.09) omtalar i kva tilfelle det skal utarbeidast konsekvensutgreiing (KU) og kva denne skal innehalde.

Mål for samfunnstryggleik i planperioden

- Revidere heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse
- Gjennomføre ei årleg beredskapsøving for kriseleiinga, evaluering
- Årleg revisjon av beredskapsplan
- Sikre naudstraum viktige funksjonar



Klima og miljø

Kommunane står overfor store utfordringar med omsyn til demografiske endringar, klima- og miljø utfordringar og folkehelse. Kommunane må førebu seg og førebygga konsekvensar av klimaendringane. Tiltak som reduserer klimautslepp gjennom arealbruk, transportplanlegging og energiøkonomisering i drift av bygg er døme på dette. Heilskapleg utvikling krev ei meir samordna bustad-, areal- og transportplanlegging som skal bidra til effektiv arealbruk og eit meir miljøvenleg transportsystem. Utbygging av nye veg og bane gjennom kommunen gjev grunnlag for ei slik utvikling, men er også krevjande med omsyn til plassering av massar og andre konfliktområde. Vaksdal har mykje utpendling i dag og det ligg potensiale for folketalsvekst i raskare og tryggare transportsystem i framtida.

Klimautfordringar med auka nedbør, flaum, ras, havnivåstigning og springflo er tema som er viktige både som tema- og arealplanarbeid. Av alle fylkene i Norge er det Hordaland som har størst utslepp av klimagassar. Transportsektoren og industri er dei største kjeldene, og halvparten av

klimagassutsleppa skjer på område der kommunal sektor har verkemiddel. Ei sentral utfordring er å ta klimaomsyn i all samfunns- og arealplanlegging, slik at tilpassing til eit «klimatekna» samfunn og ny teknologi gjev «grønt» skifte. Dette vil også gjelde for energi og nullutsleppsteknologi, og er del av kommuneplanen si overordna målsetting i samfunnsdelen, og pregar særleg arealplanlegging, beredskapsplanar, innkjøp og drift/vedlikehald. Klima, energi og miljø vil vere eit viktig tema i arbeidet med områdeplanane i stasjonsbyane, og vil få stort fotavtrykk.



Mål for klima og miljø i planperioden

- Rullering av energi- og miljøplan i slutten av planperioden.
- Utarbeiding av temaplan for småkraft.
- Nye kommunale kjøretøy skal som hovudregel vere elektriske.

Digitalisering



Teknologiske løysingar og digitalisering blir karakterisert som ein megatrend for utvikling av samfunn og økonomi. Innafor alle område, i privat og offentlig verksemd, kan teknologi bidra til effektivisering og endring. Arbeidsoppgåver og jobbar vert automatisert og digitalisert. I ei fersk stortingsmelding «Digital agenda for Norge» (Meld.St.27, 2016) er digitalisering trekt fram som eit viktig verkemiddel for auka produktivitet, innovasjon og omstilling i Norge. Perspektivmeldingen (Meld.St.29, 2017) som vart lagt fram i 2017 peiker på det same og trekker fram teknologi som ein viktig premisse for eit framtidig godt velferdssamfunn. I kommunal sektor vert det særleg peika på eit potensialet for å nyttiggjere seg teknologi innan helse og omsorgs tenestene.

Digitalisering er eit viktig satsingsområde for Vaksdal kommune m.a. for å effektivisere arbeidsprosessar og betre tenestene til innbyggjarane. I prosjektet «Lev Vel i Vaksdal» skal teknologi bidra

til aktivitet og deltaking heile livet. «*Bruk av velferdsteknologi i dei kommunale helse- og omsorgstenestene skal gi folk mogelegheit til å meistra eige liv og helse og bidra til at flest mogeleg med nedsett funksjonsevne kan bu lenger i eigen heim*» (kommunedelplan helse og omsorg).

Vaksdal skal vera ein effektiv organisasjon som utviklar og tar i bruk innovative og digitale løysningar. Auka digitalisering er eit viktig satsingsområde både nasjonalt og lokalt. Innbyggjarane i kommunen forventar digitale tenester og digital dialog med kommunen. Organisasjonen er avhengig av digitale løysingar for å kunne effektivisere arbeidsprosessar og tenesteproduksjon ytterlegare framover. Eit sterkt IKT samarbeid mellom kommunar er plattformen for vidare utvikling lokalt.

Teknologiutvikling og digitalisering er en drivkraft for hvordan kommunal sektor organiserer, utvikler og leverer tenester. Digitalisering dreier seg i stor grad om endring og fornyelse av tjenester, prosesser og arbeidsmåter. Digitale løsninger må endres i takt med at teknologien og samfunnet endrer seg. (Digitaliseringsstrategi mot 2020, KS)

Tenestene

Oppvekst

I rammene for tenesteområdet oppvekst ligg grunnskuletilbod, barnehagetilbod, PPT barnevernstenesta, helsestasjonen, Vaksdal introcenter og NAV.

Vaksdal kommune har 4 barnehaga og 5 skular. I tillegg kjøper kommunen skuleplassar til elevar frå Eidslandet skulekrins i Modalen kommune. Kommunen yter òg tilskot til Modalen for førskuleborn frå Eidsland og Modalen som går i barnehage i Modalen.



I handlingsplanperioden er det fleire endringar og nye føringar i nasjonale planverk både innan barnehage og skule. Gjennomgåande tema i dei overordna nasjonale planane er folkehelse og livsmeistring, demokrati, medborgarskap og berekraftig utvikling. Læringa framover skal sjåast i lys av at elevane skal ha kompetanse til å tileigna seg og bruka kunnskap og ferdigheiter til å meistra utfordringar og løyse oppgåver i kjende og ukjende samanhengar og situasjonar. Kompetanse inneber forståing og evne til refleksjon og kritisk tenking.

Ny overordna del for læreplanane og reviderte læreplanar for skule fram mot 2020 og ny rammeplan for barnehage vil naturleg verta ein del av ramma for kvalitets- utvikling i barnehagane og skulane våre. Kommunedelplan for Oppvekst skal rullerast i planperioden.

Innbyggjarane som nyttar tenestene i oppvekst møter oss på mange arenaer der det er tilsette som har ansvar for utforminga av tilbodet, innanfor dei ressursane vi har tilgjengeleg. Medverknad skal prega dei daglege aktivitetane og fremjast i styrande prosessar i tenestene. Alle born og unge skal ha gode og trygge barnhage- og skulemiljø i Vaksdal. For å fortsetje den gode trivselen i skular og barnehagar vert det framleis fokus på programma DUÅ og PALS.

Mål og strategiar for tenesteområdet byggjer på dei framtidige føringane om er skildra

Vaksdal kommune skal byggje og rehabilitera nye framtidsretta skular på Dale og Vaksdal som innbyr til lærelyst og læring

Tenesta har tydelege og trygge vaksne som skapar gode relasjonar, læring, engasjement og motivasjon gjennom varierte arbeidsmetoder for å auka læringsutbytte hjå born og unge

Tenesta auka bruk av teknologi og digitale verkty som støtte til læring og samhandling for kvalitetsutvikling av læring

Tenesta skal ha gode strukturar for systematisk arbeid og samarbeid i høve tidleg innsats for skape rammer der barn og vaksne opplever tryggleik, livsmeistring og medverknad.

- Skulane og barnehagane deltek i nasjonal rettleiing for kvalitetsutvikling
- Skulane går inn i partneskap med Høgskule på Vestlandet for digital kompetanse
- Barnehagane gjennomfører kompetanseheving for eit inkluderande barnehagemiljø
- Born, unge og deira føresette skal oppleve å ha «ei dør inn» til tverrfaglege tenester
- SFO vert rusta til å verta ein muligheitenes arena for borna
- Leiing i skular og barnehagar skal arbeida med barnehage- og skulebasert kompetanseutvikling

Helse og omsorg

Tenesteområdet yter helse- og omsorgstenester til innbyggjarar i alle aldrar med fysiske, psykiske og/eller sosiale funksjonsvanskar. Det dreier seg om førebyggjande helsearbeid, råd, rettleiing og tilrettelegging, diagnostisering, behandling og re-/habilitering, aktivisering, pleie og omsorg og bistand. Tenester vert gitt i eigen heim og på institusjon.



Dei fleste tenester er forankra i dei to sentra som vert etablert og utvikla gjennom prosjektprogrammet «Lev Vel i Vaksdal»: Ressurssenter for demens og Helsehus med visningsrom for teknologi. Hovudprosjektperioden varer 3 år frå juli 2016. Det overordna målet er å utvikla framtidsretta og gode helse- og omsorgstenester for å møte dei utfordringar som kjem i åra framover med større etterspurnad og behov samstundes som tilgjengelege ressursar vert redusert. Utviklingsarbeidet må holda fram også etter at prosjektperioden er over.

Utviklingsarbeid knytt til «Lev Vel i Vaksdal» er i tråd med sentrale føringar og lokale styringsdokument og skal realisera strategiane frå «Kommunedelplan helse og omsorg 2015 – 2030», vedteken av Kommunestyret i april 2016. Planar og strategiar samsvarar godt med sentrale føringar og meldingar til kommunane om å satsa på innovasjon og nye og effektive metodar.

Meld St. 15 «Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre» vart lagt fram i mai 2018 og varslar ein reformperiode på fem år med oppstart i januar 2019. Kommunane skal kartleggja behov og utfordringar og gjennom politiske vedtak ta stilling til forslaga i reformen. Innsatsområde og metodar i reformen har svært mykje til felles med «Lev Vel i Vaksdal», noko som gjer at me har eit godt utgangspunkt ved inngangen til reformperioden. «Kommuner som omstiller seg i tråd med reformen, vil bli prioritert innenfor relevante eksisterende og eventuelle nye øremerkede ordninger. (...) Reformen skal evalueres gjennom følgeforskning i et representativt utvalg kommuner.» (Meld.St. 15)

I økonomiplanperioden vert det endringar og tilpassingar innan heile tenesteområdet. Økonomisk vert det krevjande og eit slikt nedtrekk krev stor endring. Grensa mellom offentlig og privat ansvar vert utfordra, og helsepersonell må samarbeida med brukarar, pårørande og frivillige i langt større grad enn tidlegare. Me må prioritera hardt framover og konsentrera oss om det mest naudsynte og få mest mogleg ut av tilgjengelege ressursar. Samstundes må tenestetilbodet utviklast slik at me er førebudde på framtidige utfordringar.



Mål for tenesteområde Helse og omsorg 2019 -2022

Det overordna målet er at innbyggjarane skal få forsvarlege og «gode nok» tenester innanfor dei ressursar me har tilgjengeleg.

Me skal etablere Ressurssenter for demens i Jamneområdet og Helsehus på Daletunet.

- Utvikla sentra gjennom prosjektprogrammet «Lev Vel i Vaksdal» i tråd med styringsdokument.
- Kunnskapsbasert og innovativ utvikling av tenester og metodar.
- Styrka tverrfagleg samarbeid for å betra pasientforløp og få meir samanheng i tenestene.
- Bygningar og uteområde som er tilrettelagt for brukarar og hensiktsmessig for drift.

Me skal ha fokus på ressursar hjå brukar og jobba helsefremjande, førebyggjande og rehabiliterande.

- Byggja ut tenester på dei nedste stega i omsorgstrappa.
- Saman med andre fag- og tenesteområde bidra til å betra folkehelsa i kommunen.
- Kompetanseheving og bevisstgjerjing av tilsette på alle ledd og alle avdelingar.

- Nytt metodar som kartlegg ressursar og har meir fokus på tidleg innsats og gruppebasert oppfølging samt habilitering/rehabilitering.

Me skal fremja og leggja til rette for brukarmedverknad.

- Nytt eksisterande råd og organisasjonar/grupper for brukarmedverknad på systemnivå.
- Nytt brukarmedverknad bevisst gjennom prosjektet «Lev Vel i Vaksdal» med delprosjekt og aktivitetar og ved etterfølgjande utviklingsarbeid.
- Ha fokus på brukarmedverknad på individnivå i møte med brukarar og pårørande og nytt metodar som fremjar medverknad.

Me vil nytta omsorgsressursar i samfunnet, stimulera til auka innsats og leggja til rette for samarbeid med frivillige.

- Utvikla samarbeid med frivillige og Frivilligsentral og nytta mogelegheiter for å styrka dette gjennom konkrete samarbeidsprosjekt.
- Leggja til rette for godt samarbeid og god dialog med pårørande, gjennom pårørandemøte og Brukarutval o.a.

Me skal digitalisera og ta i bruk teknologi for å nytta ressursar på beste måte og for at innbyggjarar og brukarar kan oppnå betre meistring og livskvalitet.

- Auka kunnskap om mogelegheiter og produkt. Gjennom informasjon, visningsrommet Vågtech, kurs, vidareutdanning, nettverk, prosjekt m.m.
- Tilpassa tenestetilbod og realisera gevinstar etter kvart som nye produkt og metodar vert tekne i bruk.



Referansegruppa i «MedvirkDem» er samansett av tilsette sine representantar, leiarar, politikar, leiar av Eldrerådet, pårøranderepresentantar, Nasjonalforeningen for Folkehelsen og forskarar.

Samfunnsutvikling

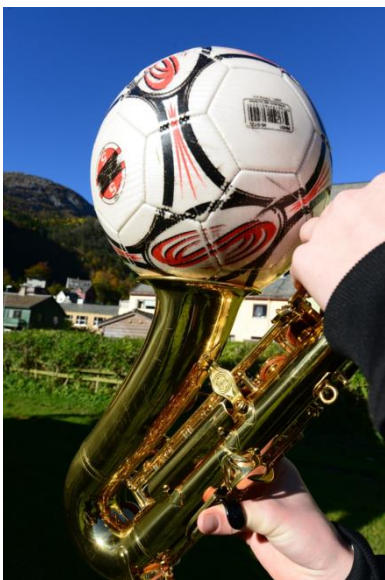
Kommunane står overfor store utfordringar med omsyn til demografiske endringar, klima- og miljø utfordringar og folkehelse. Heilskapleg utvikling krev ei meir samordna bustad-, areal- og transportplanlegging som skal bidra til effektiv arealbruk og eit meir miljøvenleg transportsystem. Utbygging av nye veg og bane gjennom kommunen gjev grunnlag for ei slik utvikling, men er også krevjande med omsyn til plassering av massar og andre konfliktområde. Vaksdal har mykje utpendling i dag og det ligg potensiale for folketalsvekst i raskare og tryggare transportsystem i framtida. Kommunen legg til rette for utvikling gjennom områdereguleringsplanar for stasjonsbygdene Stanghelle og Vaksdal.



Utbygging og fortetting i stasjonsbyane er viktig for å realisere vinstane med ny veg og bane. Vaksdal som liten kommune vil ha utfordringar med å skape ei slik utvikling åleine, her er ein avhengig av samarbeid både med nabokommunar og andre offentlege samt private aktørar for å lukkast. Konkurransen med andre område rundt Bergen vil framleis vera stor. Næringslivet i Vaksdal er i utgangspunktet eit relativt lite miljø og det er liten aktivitet innan plan og bygg. Private planar er det få av i kommunen og kommunen har til no ikkje vore attraktiv nok for private utbyggarar. Utbygginga på Tettaneset på Stanghelle er i så måte spanande for å måle interessa frå slike prosjekt i kommunen.

Folketalsauke er ei hovudmålsetjing for kommunen og ligg til grunn for arbeidet med bustadutvikling, næringsutvikling og tenesteutvikling i kommunen fram mot 2040. Rådmannen legg til grunn at kommunen er ein aktiv samfunnsutviklar gjennom:

- godt samarbeid med innbyggjarar og frivillige lag og organisasjonar,
- å jobbe for gode løysingar i arbeidet med statleg plan for ny veg og bane for Arna –Stanghelle,
- utarbeiding av områdeplanar for utvikling av Vaksdal og Stanghelle.



Vaksdal kommune har **samhald**, **open** og **nyskapande** som verdier. Verdiane speglar eit samfunn der ein bryr seg om kvarandre. Lokal identitet gjennom mangfald, landskap, kultur, historie og næringsliv er viktige berysklar i lokalsamfunnet. Å vere bynær er ei viktig føremon for utvikling av kommunen.

Vaksdal nyttar nærliggande sentrum, som Voss og Bergen, til mange service- og tenestefunksjonar, og har såleis eit nært forhold til begge desse stadane.

God samfunnsutvikling blir skapt gjennom samspel mellom innbyggjarar, næringsliv, det offentlege og organisasjonslivet i kommunen. Det blømande og mangfaldige kulturlivet i kommunen er eit døme på det. Gjennom å synleggjere og vidareutvikle våre fortrinn kan me auke vår attraktivitet for å skape folkevekst og bulyst her i randsona til byen.

Kommunen forvaltar store verdier knytt til infrastruktur. Ein har nyleg slutført kartlegging av tilstanden for kommunale vegar og bygg. Kartlegginga syner at tilstanden på det kommunale vegnettet i hovudsak er god, medan det står dårlegare til med dei kommunale bygga.

Basert på tilstandsregistrering, vegtype og trafikkmengd er det utarbeidd ein handlingsplan for forsterking og grusing/reasfaltering av kommunale vegar basert på 4 ulike rammer (utdrag)

Total utbetningskostnad for kommunale vegar er rekna til 39,8 mill. kroner. Med ein ramme på 0,8 millionar kroner (nivå 1) tar det 50 år før alle veger er utbetra, 25 år ved nivå 2, 12,5 år ved nivå 3 og 8 år ved nivå 4. Ein reknar med at asfaltdekke har ein levetid på 15 år, det vil seie at nivå 3 vert anbefalt som ein fornuftig langtidsplan for vegnettet. Ein vil nytte den utarbeidde handlingsplanen ved prioritering av kommunale vegar. Ein samla oversikt over kommunale vegar med tilstand og prioritering av tiltak var med som vedlegg til økonomiplanen for perioden 2018-2021. Dette er no eit levande dokument som fortløpande vert oppdatert.

Tilstandsregistreringa for kommunale bygg syner eit etterslep på vedlikehald på 500 millionar kroner innan 5 år. Skulebygga har dårlegast tilstand, men det er også store utfordringar for fleire av kulturbygga våre. Dale barne- og ungdomskule åleine står for 168 millionar kroner, og ved å byggje ny skule på Dale og nytt tilbygg på Vaksdal vert etterslepet redusert monaleg. Ein stor utfordring er at store delar av etterslepet på kommunale bygg og vegar må finansierast med driftsmidlar, til dømes utskifting av tak og vindauge samt reasfaltering av vegar.

Me har for stor bygningsmasse i høve til folketalet. For at me skal ha evne til eit berekraftig vedlikehald av kommunale bygg må vi redusere og effektivisere bygningsmassen monaleg. Me må tilpasse ambisjonsnivået for tilstand på bygga våre til dei strukturval som vert gjort for tenestene våre. Fleire av bygga våre må me avhende for å redusere driftskostnadene slik at me kan prioritere dei viktigaste bygga for kommunal tenesteproduksjon.

Me må i perioden framover prioritere hardare og syte for at investeringar i infrastruktur gjev oss lågare driftsutgifter. Store investeringar i økonomiplanperioden gjer det naudsynt med større tiltak for å redusere driftsnivået.

Målsettingar i økonomiplanperioden forankra i verdi og hovudmål i kommuneplanen:

SAMHALD	OPEN	NYSKAPANDE
Vaksdal kommune skal vere ein inkluderande og trygg stad å bu for alle.	Stasjonsbyane Vaksdal, Dale og Stanghelle er attraktive sentra som inviterer til aktivitet.	Vaksdal kommune er proaktiv, og vil vere robust til å handtere dei endringane ein møter.
Støtte til- og samarbeid med eldsjeler og lag organisasjonar om kulturarrangement, turløyper og nærmiljøanlegg.	Oppstart utbygging av Stanghelle vest med akseptabel økonomisk risiko for kommunen.	Auka sambruk i kommunale bygg, nye skulebygg på Vaksdal og Dale.

Organisasjon

Kommuneorganisasjonen er den største arbeidsplassen i Vaksdal. Om lag 450 personar fordelt på om lag 320 årsverk inkludert vikarar har kommunen som arbeidsgjevar. Menneske som arbeider her er vår viktigaste ressurs. Mange fagprofesjonar og yrkesgrupper er representert for å løyse kommunen sitt mangfald av oppgåver.

Overordna mål og strategiar

Visjon og verdigrunnlag

Gjennom arbeidet med kommuneplanen er det utarbeida visjon og verdier for kommunen. Verdiane skal liggje til grunn for kommunen sine val og målsetjingar. Vår visjon er «bynært bygdeliv». Overordna verdier er uttrykt som «Nyskapande – Open – Samhald».

Gjennom organisasjonsutviklingsarbeidet (OU) arbeidde heile kommuneorganisasjonen med felles verdier og valde «respekt – tillit – kompetanse – løysingsorientert». Desse verdiane høver godt inn under våre overordna verdier fastsett i kommuneplanen.

Visjon, verdier, etikk og samfunnsansvar utgjer ei felles plattform. Administrasjonsutvalet har satt i gang rullering av arbeidsgjevarpolitikken i 2017.

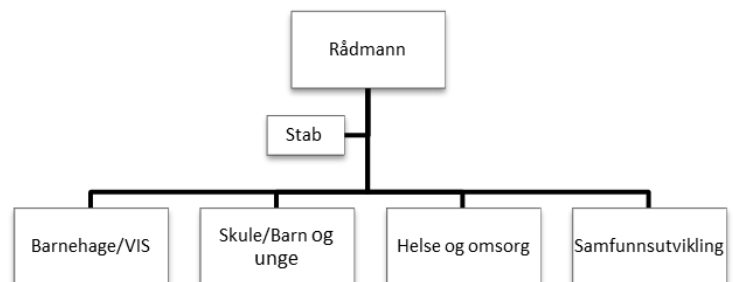
Mål og strategiar for organisasjonen

- Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har
- Me møter innbyggjarane med dialog og profesjonalitet
- Me arbeidar systemisk og heilskapleg for å gje rett teneste til rett nivå til rett tid til lågast mogeleg kostnad
- Me legg vekt på lokal identitet og kultur i samfunnsutvikling og tenesteyting
- Me har det godt på jobb og er stolte av kommunen vår

Organisering

Kommunen er organisert i to nivå med rådmann, stab og 4 resultateiningar.

Omsynet til samordning, effektiv oppgåveløysing og kvalitet for brukarane ligg til grunn for organiseringa. Organiseringa skal ivareta krav til rolledeling og gjennom det sikre god internkontroll. Godt leiarskap er avgjerande for å hente ut potensialet i organisasjonen og god leiing er avgjerande for innovasjon og utvikling.



Både strategisk leiing på rådmanns nivå og operativ leiing på einingsleiarnivå er redusert dei siste åra. Prioritering av større utviklingsoppgåver ligg til grunn. I ei utfordrande tid for kommunen er det viktig å finne rett nivå for strategisk og operativ leiing for å sikre tilstrekkeleg kapasitet, kompetanse og endringskraft balansert mot økonomi.

Ein handlekraftig organisasjon fangar opp og responderer hurtig på behovsendringar, styrer etter fellesskapets beste løysningar og er god på intern og ekstern samhandling.

Administrativt delegeringsreglement omhandlar ansvar og fullmaktsnivå i organisasjonen. Mål og resultatkrav er nedfelt i leiaravtalar.

Kommunen nyttar ulike styringsmodellar for å iverksetje politiske vedtak, prioriteringar og mål, og å skape best mogelege resultat og kvalitet i tenestene:

Linjestyring – styring av basisorganisasjon

Prosjektstyring – styring av mellombels organisasjon som eit prosjekt eller program

Kontraktstyring – styring av tenester som vert kjøpt frå andre

Eigarstyring – styring av selskapa som kommunen eig heilt eller delvis

Styringssystemet (verksemdsstyring) er rådmann sitt verktøy for iverksetjing og oppfølging av politiske vedtak, mål og prioriteringar. Verksemdsstyringa skal:

- vera basert på mål- og resultatstyring som overordna styringsprinsipp
- sikre effektiv gjennomføring av politiske vedtak
- sikre etterleving av lover og forskrifter
- integrere risikostyring og internkontroll
- sikre ei formålstenleg organisering, effektive arbeidsprosesser og riktig ressursbruk
- sikre læring, forbetring og innovasjon

Kommunen har etiske retningslinjer nedfelt i arbeidsgjevarstrategien. Etikk og etiske problemstillingar er eit sentralt tema i HMT – arbeidet og i arbeidet med kvalitetsutvikling i heile organisasjonen. Kommunen skal vera ein open og solid organisasjon med høg etisk standard.

En hensiktsmessig organisering, effektive arbeidsprosessar og god ressursbruk skal sikre at innbyggjarane mottar tenester av rett kvalitet og til rett tid, og at organisasjonens ressursar vert nytta på ein effektiv måte og innafor vedtatte økonomiske rammer.

Rådmanns har årleg en gjennomgang av risikostyring og internkontroll for å sikre «betryggende kontroll». Løpande oppfølging og rapportering gjennom året skjer i styringslinja og gjennom rådmanns stab. Verktøyene er videreutvikla og rutiner er gjennomgått og revidert. Kvalitetssystemet er eit verktøy for bl.a kvalitetsutvikling, risikostyring og avvikshåndtering. Arbeidet med nye regler for personvern, som skal tre i kraft i heile EØS området i mai 2018, har pågått gjennom året.

Kommunen prioriterer utviklingsarbeid høgt for å vera rusta for framtida . Gjennom Lev Vel i Vaksdal-prosjektet pågår det omfattande kompetanse-, innovasjon og utviklingsarbeid innafor helse og omsorg. Store deler av organisasjonen er involvert i aktiviteter og tiltak, kommunen samarbeider også aktivt med ulike FoU miljø og andre kommunar. Oppvekst har hatt eit gjennomgåande utviklingsarbeid gjennom regionsamarbeidet over fleire år. Både barnehage, skule og PPT er involvert. Kommunen er og med i Udir sitt program og deltek på samlingar nasjonalt og har besøk av rettleiarkorpset lokalt.

Alle organisasjonar er i stadig endring. Endringstakten i samfunnet aukar og stiller nye krav til oss. Det skal gjennomførast tilpassingar til reduserte budsjетrammer og effektivisering av tenestetilbodet i alle einingar og på alle nivå. Arbeidet vil krevje gode leiarar, medverknad frå tilsette, samarbeid med tillitsvalde og aktiv stabsstøtte i gjennomføringa. Det er viktig at organisasjonen har kompetanse og gode system når ein gjennomfører endring og omstilling. Her er kommunen sine rutinar for omstilling og eit formalisert og godt samarbeid med arbeidstakarorganisasjonen viktige verktøy for å sikre at prosessane blir gjennomførde på ein god og korrekt måte.

Kommunen som arbeidsgjevar

Kommunesektoren skal møte framtidens behov og endringane som skjer i samfunnet. Dette krev ein nyskapande og endringsdyktig organisasjon med gjennomføringskraft til å utvikle tenester og arbeidsformer. For å lukkast er det avgjerande å ha motiverte og engasjerte medarbeidarar med riktig kompetanse.

Vårt overordna mål for arbeidsgjevarpolitikken er definert som

- Vaksdal kommune er ein attraktiv arbeidsgjevar
- Vaksdal kommune er ein nyskapande, dynamisk og lærande organisasjon



Arbeidsgjevarpolitikken er under revidering og mål og strategiar skal reflektere dei utfordringane kommunesektoren møter samt lokale mål i kommuneplanar og handlingsprogram. Revisjon av tilhøyrande planar og ev reglement vert lagt inn som tiltak under desse overordna måla.

Det er utarbeida mål og strategiar for følgjande innsatsområder i arbeidsgjevarpolitikken:

- Etikk og samfunnsansvar
- Medarbeidarskap og leiing
- Samarbeid og arbeidsmiljø
- Innovasjon og utvikling
- Kompetente medarbeidarar
- Mangfald og likeverd

Vedlegg

Oversikt status kommunale bygg

Fylkesprognosar folketal 2018 – 2045 Hordaland - kommunevis

Nøkkeltal og analyse